

FOT. THINKSTOCK

Baza odpadów: większy odzysk surowców

LIDIA SIEJA

Model gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) w najbliższych dziesięcioleciach będzie kształtować zarówno sferę ekonomiczną, jak też społeczną i środowiskową

Zagospodarowanie odpadów komunalnych nabiera szczególnego znaczenia, gdyż właśnie w odniesieniu do tej grupy odpadów Komisja Europejska, w kwietniu 2018 r., przyjęła pakiet regulacji, zgodnie z którym konieczny staje się wzrost poziomu recyklingu do 65 proc. w 2035 r. W jaki sposób zrealizujemy unijne dyrektywy? Pomóc może baza danych o ilości, składzie i właściwościach odpadów komunalnych.

Gospodarka o obiegu zamkniętym to odpowiedź na wyzwania współczesnego świata. Nowy model gospodarki ma być oparty m.in. na założeniu ograniczenia do minimum powstawania odpadów

poprzez ich wykorzystanie w kolejnych cyklach produkcyjnych. Model GOZ jest również ideą, która ma być realizowana w IV filarze projektu *Polityki Surowcowej Państwa*. Wszakże większe wskaźniki recyklingu oznaczają więcej odzyskanych surowców.

Obowiązująca zarówno w unijnym, jak i polskim prawie hierarchia postępowania z odpadami wskazuje – oprócz ograniczania ich wytwarzania – przede wszystkim na konieczność recyklingu, a także ponownego ich użycia oraz odzysku surowców i energii. Jednym słowem termin „społeczeństwo recyklingu” ma w coraz szerszym zakresie stawać się znakiem czasu. Zawracanie zawartych w odpadach surowców do

obiegu, to wizja zrównoważonej i zasobooszczędnej gospodarki, której zbudowanie uzależnione jest od uporządkowania aktualnego systemu.

Proces doskonalenia gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce trwa od kilkunastu lat; wiele pozostaje jednak w dalszym ciągu do zrobienia.

Recykling w liczbach

Główny Urząd Statystyczny podaje, że w 2016 r. zebrano w Polsce ponad 11,6 mln ton odpadów komunalnych, czyli statystyczny mieszkaniec wytworzył ich rocznie 303 kg. Selektywnie zebrano ok. 2,9 mln ton odpadów (77 kg na mieszkańca) z czego do recyklingu skierowano ok. 1,6 mln ton.

Natomiast odpadów komunalnych zmieszanych odebrano ok. 8,7 mln ton. Odpady te głównie poddawane są mechaniczno-biologicznemu przetwarzaniu (MBP), w wyniku którego część odpadów kieruje się do recyklingu, część do termicznego przetwarzania (paliwo z odpadów), a pozostałość po przetworzeniu trafia na składowiska. Łącznie w 2016 r. procesom recyklingu materiałowego i organicznego (kompostowanie) poddano (wg GUS) ok. 30 proc. wszystkich wytwarzanych odpadów komunalnych. Jest to znaczący postęp, zważywszy, że w 2002 r., w którym uchwalano pierwszy krajowy plan gospodarki odpadami, tylko 4 proc. odpadów komunalnych zbierano selektywnie, a 96 proc. składowano. W okresie od 2002 r., czyli na przestrzeni 16 lat, wybudowano w Polsce dziesiątki instalacji przetwarzania odpadów (w tym ok. 160 instalacji MBP, 6 dużych instalacji termicznego przekształcania odpadów i ok. 160 instalacji do przetwarzania odpadów biodegradowalnych). To za mało, by osiągnąć poziom 65 proc. recyklingu odpadów w 2035 r.

Pomoże baza danych o odpadach komunalnych

Nie ulega wątpliwości, że wiedza o ilości, składzie i właściwościach wytwarzanych odpadów komunalnych w Polsce jest zdecydowanie niewystarczająca, by można było w sposób wiarygodny dokumentować osiągnięte poziomy recyklingu. Badania morfologii odpadów są prowadzone w Polsce w sposób sporadyczny i niekoniecznie według tej samej metodyki. Ministerstwo Środowiska zapowiada uruchomienie prac nad ujednoliconą metodyką badań odpadów dostosowaną do specyfiki i charakteru jednostek administracyjnych. Wynikami takich badań powinny dysponować gminy i na podstawie rzeczywistych danych rozliczać się przed samorządem województwa z osiągniętych poziomów recyklingu.

Zgodnie z prawem do 2020 r. gminy zobowiązane są osiągnąć poziom 50 proc. recyklingu 4 frakcji odpadów komunalnych, określanych jako PMTS (tj. papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło), w odniesieniu do ich zawartości w całym strumieniu odpadów komunalnych. Ponadto wiadomo, że w wytwarzanych odpadach komunalnych znaczącą część stanowią odpady opakowaniowe, z których recyklingu winni rozliczać się wytwórcy opakowań.

Bez znajomości rzeczywistego udziału opakowań w odpadach komunalnych sprawozdawczość – zarówno gmin, jak i przedsiębiorców odpowiedzialnych za odzysk i recykling opakowań – będzie obciążona znacznym błędem. Badania odpadów komunalnych prowadzone przez Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowic

Zagospodarowanie odpadów komunalnych zmieszanych i selektywnie zebranych w Polsce w 2016 r. (dane wg GUS)

cach dla niektórych miast, głównie na terenie woj. śląskiego oraz małopolskiego, potwierdzają, że posługiwanie się przy sprawozdawczości gmin wskaźnikowymi oraz teoretycznymi parametrami odpadów (publikowanymi przez GUS) nie odzwierciedla stanu rzeczywistego i często działa na niekorzyść gmin – poprzez zaniżanie osiągniętych poziomów recyklingu.

Celowym byłoby więc uruchomienie bazy danych o ilości, składzie i właściwościach odpadów komunalnych, w której gromadzone byłyby wyniki badań prowadzonych na terenie całego

Istotne jest uruchomienie bazy danych o ilości, składzie i właściwościach odpadów komunalnych, w której gromadzone byłyby wyniki badań prowadzonych na terenie całego kraju

kraju. Zaznaczyć należy, że przeprowadzenie takich badań było rekomendowane w „Krajowym planie gospodarki odpadami 2022”. Baza ta winna stanowić element tworzonej przez Ministra Środowiska aktualnie bazy danych o odpadach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO).

Pierwszy etap

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 grudnia 2017 r. uruchomiony został pierwszy etap tworzenia bazy danych o odpadach, w której gromadzone będą informacje o wprowadzanych do obiegu produktach, opakowaniach i odpadach. Baza ta, zarządzana przez Ministerstwo Środowiska, będzie sukcesywnie rozbudowywana; aktualnie trwają prace nad rejestracją przedsiębiorców wytwarzających i przetwarzających odpady.

Jest to bardzo ważne przedsięwzięcie z punktu widzenia realizacji celu, jakim jest budowa gospodarki o obiegu zamkniętym. Tworzona baza powinna przyczynić się do porządkowania aktualnego systemu gospodarki odpadami – prowadzenia bieżącej kontroli systemu – wytyczania kierunków jego rozwoju.

Kształtowanie się przyszłego rynku recyklingu odpadów w ramach gospodarki w modelu GOZ w dużej mierze będzie uzależnione od realnej oceny wielkości i jakości strumienia odpadów – dlatego istotne jest, by tworzona baza danych zawierała niezbędne, potwierdzone badaniami, informacje w tym zakresie. ■

Autorka (dr) jest specjalistą gospodarki odpadami komunalnymi; kierowała m.in. pracami nad Krajowym planem gospodarki odpadami (2002 i 2010 r.) oraz Planem gospodarki odpadami woj. śląskiego (2003, 2009 i 2017 r.)